

Голас Радзімы

№ 7 (1837)
16 лютага 1984 г.

ГАЗЕТА БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВЯЗЯХ З СУАЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ
(БЕЛАРУСКАЕ ТАВАРЫСТВА «РАДЗІМА»)

Выдаецца з 1955 г.
Цана 4 кап.

Ад Цэнтральнага Камітэта Камуністычнай партыі Савецкага Саюза, Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР, Савета Міністраў СССР

Цэнтральны Камітэт Камуністычнай партыі Савецкага Саюза, Прэзідыум Вярхоўнага Савета СССР і Савет Міністраў СССР з глыбокім жалем паведамляюць партыі і ўсяму савецкаму народу, што 9 лютага 1984 года ў 16 гадзін 50 мінут пасля працяглай хваробы памёр Генеральны сакратар Цэнтральнага Камітэта

КПСС, Старшыня Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР Юрый Уладзіміравіч АНДРОПАУ.

Імя Юрыя Уладзіміравіча Андропова — выдатнага дзеяча Камуністычнай партыі і Савецкай дзяржавы, стойкага барацьбіта за ідэалы камунізму, за мір — назаўсёды захаваецца ў сэрцах савецкіх людзей, усяго прагрэсіўнага чалавецтва.

Цэнтральнаму Камітэту КПСС, Прэзідыуму Вярхоўнага Савета СССР, Савету Міністраў СССР

Цэнтральны Камітэт Кампартыі Беларусі, Прэзідыум Вярхоўнага Савета і Савет Міністраў Беларускай ССР ад імя камуністаў, усіх працоўных рэспублікі выказваюць пачуцці глыбокага смутку ў сувязі з цяжкай стратай, якая напаткала нашу партыю і ўвесь савецкі народ, — заўчаснай смерцю Генеральнага сакратара ЦК КПСС, Старшыні Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР Юрыя Уладзіміравіча Андропова.

Усё жыццё Юрыя Уладзіміравіча Андропова, выдатнага кіраўніка Камуністычнай партыі і Савецкай дзяржавы, палымянага патрыёта, нястомнага змагара за мір і камунізм, было без астатку аддадзена беззапаветнаму служэнню інтарэсам людзей і працы, справе камуністычнага будаў-

ніцтва. Ён мудра накіроўваў дзейнасць ленинскага штаба партыі — яе Цэнтральнага Камітэта, Палітбюро ЦК, паказваў прыклад умелай арганізацыі дружнай калектыўнай работы. Пад яго кіраўніцтвам ЦК КПСС разгледзеў і прыняў буйныя, прадыктываныя жыццём рашэнні, накіраваныя на ўдасканаленне грамадства развітога сацыялізму, далейшае ўмацаванне адзінства партыі і народа.

З імем Юрыя Уладзіміравіча Андропова працоўныя Беларусі, як і ўсе савецкія людзі, непарыўна звязваюць велізарную арганізатарскую і палітычную работу партыі ў інтарэсах няўхільнага павышэння народнага дабрабыту, умацавання эканамічнай і абароннай магутнасці нашай Радзімы. Яго нястомная плённая дзейнасць

знайшла пераканаўчае адлюстраванне ў пазітыўных працэсах, якія адбываюцца ў апошнія гады ва ўсіх сферах гаспадарчага і культурнага будаўніцтва, духоўнага жыцця савецкага грамадства.

Неацэнны ўклад Юрыя Уладзіміравіча Андропова ў ажыццяўленне ленинскай міралюбівай знешняй палітыкі КПСС, у забеспячэнне бяспекі Савецкай дзяржавы, умацаванне суверэнай сацыялістычнай садружнасці, міжнароднага камуністычнага і рабочага руху.

У гэтыя журботныя дні камуністы,

Цэнтральны Камітэт
Кампартыі Беларусі

Прэзідыум
Вярхоўнага Савета
Беларускай ССР

Савет Міністраў
Беларускай ССР

ўсе працоўныя Савецкай Беларусі яшчэ цясней згуртоўваюць свае рады вакол роднай Камуністычнай партыі, яе ленинскага Цэнтральнага Камітэта і запэўніваюць Палітбюро ЦК КПСС, што будуць і ў далейшым прымаць свой уклад у агульнанародную справу камуністычнага будаўніцтва, ажыццяўленне рашэнняў XXVI з'езда партыі, наступных Пленумаў ЦК КПСС, сацыяльна-эканамічнай праграмы адзінаццатай пяцігодкі.

Светлая памяць аб Юрыю Уладзіміравічу Андропаве назаўсёды захаваецца ва ўдзячнай памяці беларускага народа.

ЗВАРОТ

Цэнтральнага Камітэта КПСС,

Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР,

Савета Міністраў СССР

да Камуністычнай партыі, да савецкага народа

Дарагія таварышы!
Камуністычная партыя Савецкага Саюза, увесь савецкі народ панеслі цяжкую страту. Абарвалася жыццё выдатнага дзеяча ленінскай партыі і Савецкай дзяржавы, палымнага патрыёта сацыялістычнай Радзімы, нястомнага барацьбіта за мір і камунізм Юрыя Уладзіміравіча Андропова.

Яго жыццё — узор беззапаветнага служэння інтарэсам партыі і народа, вялікай справе Леніна. На ўсіх пасадах, дзе па волі партыі працаваў Юрыя Уладзіміравіч Андропав, ён аддаваў свае сілы, веды, велізарны жыццёвы вопыт няўхільнаму ажыццяўленню палітыкі партыі, барацьбе за перамогу камуністычных ідэй. Якасці буйнога палітычнага кіраўніка ярка праявіліся ва ўсёй шматграннай дзейнасці Ю. У. Андропова — на камсамольскай рабоце і ў арганізацыі партызанскага руху ў Карэліі ў гады Вялікай Айчыннай вайны, на адказнейшых участках партыйнай і дыпламатычнай дзейнасці. Шмат працы ўклаў ён ва ўмацаванне бяспекі нашай дзяржавы.

З усёй сілай выдатныя здольнасці і арганізатарскі талент таварыша Андропова — кіраўніка ленінскага тыпу — раскрыліся ў яго рабоце на пасадах Генеральнага сакратара ЦК КПСС і Старшыні Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР.

Кароткі тэрмін давялося Ю. У. Андропаву ўзначальваць Цэнтральны Камітэт КПСС. Але за гэты час партыя, ідучы курсам XXVI з'езда, творча ўзбагачаючы яго, забяспечыла ўпэўнены рух краіны на ўсім напрамку эканамічнага і сацыяльнага прагрэсу.

Важнымі вехамі ў жыцці партыі і народа, ва ўмацаванні іх непарушнага адзінства сталі лістападаўскі (1982 г.), чэрвеньскі і снежаньскі (1983 г.) Пленумы ЦК КПСС. У рашэннях Пленумаў, у выступленнях Ю. У. Андропова была развіта і канкрэтызавана сучасная стратэгія партыі — стратэгія ўдасканалення сталага сацыялізму.

У гэты перыяд намаганні партыі і народа былі сканцэнтраваны на паскарэнні развіцця эканомікі, на паляпшэнні кіравання народнай гаспадаркай, умацаванні партыйнай, дзяржаўнай і працоўнай дысцыпліны, павышэнні адказнасці кадраў, на развіцці творчай актыўнасці мас.

Прынятыя партыйныя меры падпарадкаваны адной мэце — росту дабрабыту савецкіх людзей, умацэнню магутнасці Савецкай дзяржавы. Ва ўсім гэтым вялікія заслугі Юрыя Уладзіміравіча Андропова.

Значным з'яўляецца ўклад Ю. У. Андропова ў развіццё ўсебаковага супрацоўніцтва краін сацыялістычнай садружнасці, ва ўмацаванні адзінства і згуртаванасці міжнароднага камуністычнага і рабочага руху, у падтрымку барацьбы народаў за свабоду і незалежнасць.

Пад яго кіраўніцтвам ЦК КПСС і Савецкая дзяржава паслядоўна і настойліва ажыццяўлялі на міжнароднай арэне ленінскі знешнепалітычны курс — курс на ліквідацыю пагрозы тэрмадзярнай вайны, на цвёрды адпор агрэсіўным падкопам імперыялізму, на ўмацаванні міру і бяспекі народаў.

У гэтыя журботныя дні камуністы, увесь савецкі народ яшчэ цясней згуртоўваюць свае рады вакол ленінскага Цэнтральнага Камітэта партыі, Палітбюро ЦК КПСС. Працоўныя Са-

вецкага Саюза бачаць у Камуністычнай партыі свайго выпрабаванага, калектыўнага правадыра, поўныя рашучасці беззапаветна змагацца за правядзенне ў жыццё яе ўнутранай і знешняй палітыкі, якая выражае карэнныя інтарэсы народа. Ленінскі курс партыі непахісны. Партыя ўзброена яснай і дакладнай праграмай дзеянняў, выпрацаванай XXVI з'ездам КПСС, наступнымі Пленумамі яе Цэнтральнага Камітэта.

КПСС будзе і ў далейшым настойліва і мэтанакіравана праводзіць лінію на ўсямерную інтэнсіфікацыю вытворчасці, паскарэнне навукова-тэхнічнага прагрэсу, умацэнне арганізаванасці і дысцыпліны, на няўхільны рост матэрыяльнага і духоўнага ўзроўню жыцця народа. Яна будзе ўмацоўваць непарушны саюз рабочага класа, калгаснага сялянства і інтэлігенцыі, брацкую дружбу народаў СССР, развіваць сацыялістычную дэмакратыю, выхоўваць людзей у духу савецкага патрыятызму і пралетарскага інтэрнацыяналізму, адданасці вялікім ідэалам камунізму.

У цяперашняй складанай, небяспечна напружанай міжнароднай абстаноўцы КПСС, Савецкая дзяржава лічаць сваім найпершым абавязкам паслядоўна адстойваць справу міру, праяўляць вытрымку і пільнасць, рашуча зрываць авантурыстычныя задумы імперыялізму, умацоўваць абаронную магутнасць краіны.

Савецкі народ — перакананы праціўнік вырашэння спрэчных міжнародных пытанняў сілай. Свет без вайны — наш ідэал. У барацьбе за трывалы мір разам з намі — брацкія краіны сацыялізму, камуністычныя і рабочыя партыі, барацьбіты за нацыянальнае і сацыяльнае вызваленне, шырокія народныя масы, якія выступаюць за прадухіленне тэрмадзярнай катастрофы.

Наша партыя і дзяржава будуць і надалей цвёрда і няўхільна праводзіць у жыццё прынцыпы мірнага суіснавання дзяржаў з розным грамадскім ладам. Мы жадаем жыць у міры з усімі краінамі, актыўна супрацоўнічаць з тымі ўрадамі і арганізацыямі, хто гатоў сумленна і канструктыўна працаваць у імя міру.

Савецкі народ цвёрда ведае: партыя, Цэнтральны Камітэт, яго кіруючае ядро непахісна верныя ленінскаму сцягу, справе Вялікага Кастрычніка. Партыя свята даражыць давер'ем народа і лічыць вышэйшай мэтай свайго дзейнасці клопаты аб дабрабыце і шчасці савецкіх людзей. Адзінства партыі і народа, было, ёсць і будзе крыніцай нашай сілы.

У памяці камуністаў, усіх савецкіх людзей Юрыя Уладзіміравіч Андропав назаўсёды застаецца як чалавек бязмежна адданы вучэнню Маркса—Энгельса—Леніна, прынцыповы і скромны, блізкі да людзей працы, чулы да іх патрэб і клопатаў, які ўмеў падпарадкаваць усё інтарэсам сацыялістычнай Айчыны.

Цэнтральны Камітэт Камуністычнай партыі Савецкага Саюза, Прэзідыум Вярхоўнага Савета СССР, Савет Міністраў СССР выказваюць глыбокую ўпэўненасць у тым, што камуністы, усе савецкія людзі з новай сілай праявяць сваю класавую свядомасць і арганізаванасць, свае высокія калектывісцкія якасці, мэтанакіраванай самаадданай працай забяспечаць выкананне народнагаспадарчых планаў і сацыялістычных абавязальстваў, далейшы росквіт нашай вялікай Радзімы.

У ЦК КПСС,

Прэзідыуме Вярхоўнага Савета СССР

і Савеце Міністраў СССР

Цэнтральны Камітэт КПСС, Прэзідыум Вярхоўнага Савета СССР і Савет Міністраў СССР паставілі:

1. У сувязі са смерцю Генеральнага сакратара ЦК КПСС, Старшыні Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР Юрыя Уладзіміравіча Андропова аб'явіць у краіне жалобу 11, 12, 13, 14 лютага 1984 года.

У дзень пахавання ў пачатковых, васьмігадовых і сярэдніх школах навучальных заняткаў не праводзіць.

2. У момант пахавання цела Юрыя Уладзіміравіча Андропова зрабіць гарматны залпы ў Маскве, сталіцах саюзных рэспублік, у гарадах-героях Ленінградзе, Валгаградзе, Адэсе, Севастопалі, Новарасійску, Керчы, Туле, у крэпасці-героі Брэсце, а таксама ў гарадах Калінінградзе, Львове, Растове-на-Доне, Куйбышаве, Свядлоўску, Новасібірску, Чыце, Хабараўску, Уладзівастоку, Севераморску, Стаўрапалі, Петравадзку.

У гэты ж час спыніць на пяць мінут работу ўсіх прадпрыемстваў і арганізацый па ўсёй тэрыторыі Савецкага Саюза за выключэннем прадпрыемстваў няспынай вытворчасці; зрабіць на працягу трох мінут салют гудкамі на фабрыках, заводах, чыгунках, на суднах марскога і рачнога флоту.

Медыцынскае заключэнне

аб хваробе і прычыне смерці

АНДРОПАВА

Юрыя Уладзіміравіча

Андропав Ю. У., 1914 года нараджэння, хварэў на інтэрстыцыяльны нефрыт, нефрасклероз, паўторную гіпертанію, цукровы дыябет, якія ўскладніліся хранічнай нырачнай недастатковасцю.

3 лютага 1983 года ў сувязі са спыненнем функцыі нырак знаходзіўся на лячэнні гемадыялізам («штучная нырка»).

Праводзімае лячэнне забяспечвала здавальняючае самаадчуванне і працаздольнасць. Аднак у канцы студзеня 1984 года стан пагоршыўся ў сувязі з нарастаннем дыстрафічных змяненняў ва ўнутраных органах і прагрэсуючай гіпатаніяй.

9 лютага 1984 года ў 16 гадзін 50 мінут пры нарастаючых з'явах сардэчна-сасудзістай недастатковасці і спынення дыхання настала смерць.

Пры паталаганатамічным даследаванні дыягназ п'юнацыю пацвердзіўся.

Начальнік Чацвёртага Галоўнага ўпраўлення пры Міністэрстве аховы здароўя СССР, акадэмік АН СССР, АМН СССР, прафесар Я. ЧАЗАЎ; акадэмік АМН СССР, прафесар М. ЛАПАТКІН; акадэмік АМН СССР, прафесар М. МАЛІНОЎСКІ; член-карэспандэнт АМН СССР, прафесар У. ФЭДАРАЎ; член-карэспандэнт АМН СССР, прафесар А. ЧУЧАЛІН; член-карэспандэнт АМН СССР, прафесар У. СМАГІН; прафесар Г. КУЛАКОЎ; прафесар А. ВАРАБ'ЕЎ; лечачы ўрач В. АРХІПАЎ; акадэмік АМН СССР, прафесар М. КРАЕЎСКІ; заслужаны дзеяч навукі, прафесар Ю. ПАСТНОЎ.

СПАЧУВАННІ ЗЕМЛЯКОЎ

БЕЛАРУСКАМУ ТАВАРЫСТВУ «РАДЗІМА»

З болей у сэрцы ўспрыняла прагрэсіўная руская і беларуская грамадскасць у Канадзе вестку аб смерці выдатнага чалавека нашага часу, вернага ланіца, нястомнага барацьбіта за мір ва ўсім свеце Генеральнага сакратара ЦК КПСС, старшыні Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР Юрыя Уладзіміравіча Андропова. У сувязі з заўчаснай стратай Галоўнае праўленне Федэрацыі ру-

скіх канадцаў ад імя ўсіх членаў ФРК выказвае глыбокае спачуванне Прэзідыуму Беларускага таварыства «Радзіма» і ў яго асабе ўсяму савецкаму народу.

Старшыня Галоўнага праўлення ФРК

Антон КУЛЬЧЫН,

сакратар Аляксандра ЮРОЎСКАЯ.

Канада, Таронта.

ЮРЫЙ УЛАДЗІМІРАВІЧ АНДРОПАЎ

ЖАЛОБА ПЛАНЕТЫ

9 лютага 1984 года на сямідзесятым годзе жыцця пался працяглай хваробы памёр Генеральны сакратар Цэнтральнага Камітэта Камуністычнай партыі Савецкага Саюза, Старшыня Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР, Герой Сацыялістычнай Працы Юрый Уладзіміравіч Андропоў.

Абарвалася жыццё выдатнага дзеяча Камуністычнай партыі і Савецкай дзяржавы, міжнароднага камуністычнага і рабочага руху. З яго імем непаруна звязаны далейшае ўмацаванне адзінства партыі і народа, удасканаленне грамадства развітога сацыялізму, павышэнне народнага дабрабыту, ўмацаванне эканамічнай і абаронай магутнасці нашай Радзімы, правядзенне ў жыццё ленинскай міралюбівай знешняй палітыкі.

Юрый Уладзіміравіч Андропоў нарадзіўся 15 чэрвеня 1914 года ў сям'і чыгуначніка на станцыі Нагуцкая Стаўрапольскага краю. Працоўную дзейнасць пачаў з 16 гадоў. Быў рабочым у горадзе Маздок Паўночна-Асецінскай АССР. У гэты час, у 1930 годзе, уступіў у рады ВЛКСМ. Пасля паступлення ў 1932 годзе ў Рыбінскі тэхнікум воднага транспарту адначасова з вучобай працаваў на розных судах Волжскага параводства матросам, штурвальным і памочнікам капітана. У далейшым вучыўся ў Петравадзкім дзяржаўным універсітэце, закончыў Вышэйшую партыйную школу пры ЦК КПСС.

У 1936 годзе Ю. У. Андропоў быў выбраны вызваленым сакратаром камсамольскай арганізацыі тэхнікума воднага транспарту ў горадзе Рыбінску Яраслаўскай вобласці. У хуткім часе яго выбралі камсоргам ЦК ВЛКСМ суднаверфі імя Валадарскага ў горадзе Рыбінску. У 1937 годзе Ю. У. Андропоў назначыўся загадчыкам аддзела, затым выбіраецца сакратаром, а ў 1939 годзе — першым сакратаром Яраслаўскага абкома ВЛКСМ. У тым жа годзе ён стаў членам Камуністычнай партыі. У 1940 годзе Ю. У. Андропоў — першы сакратар ЦК ЛКСМ Карэліі.

З першых дзён Вялікай Айчыннай вайны Ю. У. Андропоў — актыўны ўдзельнік партызанскага руху ў Карэліі. Ён займаецца арганізацыяй камсамольскага падполля і палітычнай работай сярод моладзі на часова акупіраванай праціўнікам савецкай тэрыторыі, закіданнем за лінію фронту баявых груп

і ажыццяўленнем аперацый у тыле ворага.

Пасля вызвалення ад фашысцкіх захопнікаў горада Петравадска ў 1944 годзе Ю. У. Андропоў вылучаецца на партыйную работу: быў выбраны другім сакратаром Петравадскага гаркома партыі, а ў 1947 годзе — другім сакратаром ЦК Кампартыі Карэліі. У 1951 годзе Ю. У. Андропоў пераводзіцца ў апарат ЦК КПСС, дзе працуе спачатку інспектарам, а затым загадчыкам паддзела Цэнтральнага Камітэта.

У 1953 годзе партыя накіроўвае Ю. У. Андропова на дыпламатычную работу ў МЗС СССР, а ў 1954 годзе ён назначаецца Надзвычайным і Паўнамоцным паслом СССР у Венгерскай Народнай Рэспубліцы.

У 1957 годзе Ю. У. Андропоў зацвярджаецца загадчыкам аддзела ЦК КПСС.

У 1961 годзе на XXII з'ездзе і на ўсіх наступных з'ездах партыі Ю. У. Андропоў выбіраецца членам Цэнтральнага Камітэта КПСС. У 1962 — 1967 гадах працаваў сакратаром ЦК КПСС.

У 1967 годзе ён выбіраецца кандыдатам у члены Палітбюро ЦК КПСС. З 1973 года Ю. У. Андропоў — член Палітбюро ЦК КПСС.

З 1967 па 1982 год Ю. У. Андропоў па накіраванню партыі працуе старшынёй Камітэта дзяржаўнай бяспекі СССР.

У маі 1982 года Ю. У. Андропоў зноў выбіраецца сакратаром ЦК КПСС.

Неарговы Пленум ЦК КПСС, які адбыўся 12 лістапада 1982 года, выбраў Ю. У. Андропова Генеральным сакратаром Цэнтральнага Камітэта Камуністычнай партыі Савецкага Саюза.

Ю. У. Андропоў быў дэпутатам Вярхоўнага Савета СССР 3-га і 6—10-га скліканняў. На восьмай сесіі Вярхоўнага Савета СССР 10-га склікання ў чэрвені 1983 года Ю. У. Андропоў быў выбраны Старшынёй Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР.

На ўсіх пасадах, дзе па волі партыі працаваў Юрый Уладзіміравіч Андропоў, ярка праявілася яго адданасць вялікай справе Леніна. Усе свае сілы, веды і вопыт ён аддаваў далейшаму ўзмацненню палітычнай і арганізатарскай дзейнасці партыі, павышэнню яе кіруючай ролі ў жыцці савецкага грамадства, высокай адказнасці кож-

нага камуніста перад партыяй і народам. Ю. У. Андропоў пастаянна клапаціўся аб няўхільным захаванні ленинскіх норм партыйнага жыцця, забеспячэнні калектыўнасці ў рабоце партыйных органаў — ад Палітбюро ЦК КПСС да мясцовых партыйных камітэтаў.

Значны ўклад Ю. У. Андропова ў тэарэтычную распрацоўку актуальных праблем сучаснасці. У яго выступленнях, працах глыбока раскрыты характэрныя асаблівасці сучаснага этапа ў развіцці савецкага грамадства, дакладна вызначаны бягучыя і перспектывныя задачы партыі і Савецкай дзяржавы ў будаўніцтве камунізму.

Галоўную ўвагу Ю. У. Андропоў удзяляў рэалізацыі стваральных планаў, распрацаваных XXVI з'ездам партыі, лістападаўскім (1982 г.) і наступнымі Пленумами ЦК КПСС. У яго выступленнях былі пастаўлены задачы павышэння эфектыўнасці вытворчасці і якасці работы, удасканалення кіравання, планавання, гаспадарчага механізму. Ю. У. Андропоў надаваў велізарнае значэнне ініцыятыве працоўных у барацьбе за навадзненне дысцыпліны і парадку, павышэнне арганізаванасці і адказнасці.

Глыбокія ацэнкі і вывады па асноўных напрамках далейшага эканамічнага развіцця краіны былі дадзены Ю. У. Андропавым у выступленні на снежаньскім (1983 г.) Пленуме ЦК КПСС. У гэтым важным палітычным дакуменце ярка выражана сацыяльна-эканамічная палітыка партыі і Савецкай дзяржавы на сучасным этапе.

Ленинская нацыянальная палітыка атрымала развіццё ў дакладзе Ю. У. Андропова «60 гадоў СССР». У ім быў абагульнены вопыт ажыццяўлення ў нашай краіне ідэй дружбы і брацтва народаў, поўнага раўнапраўя ўсіх нацый і народнасцей краіны.

Ю. У. Андропоў пастаянна клапаціўся аб удасканаленні ідэалагічнай работы партыі, аб усталяванні высокай маралі, аб усямерным паляпшэнні камуністычнага выхавання працоўных.

Узначальваючы Савет абароны СССР, Ю. У. Андропоў праяўляў пастаянны клопат аб развіцці Узброеных Сіл СССР, аб падтрыманні на належным узроўні абароннай магутнасці нашай Радзімы.

Ю. У. Андропоў шмат сіл і энергіі аддаваў ажыццяўленню Праграмы міру. У заявах і іншых выступленнях Ю. У. Андропова па пытаннях знешняй палітыкі змяшчаецца глыбокі класавы аналіз сучаснага міжнароднага становішча, выяўлены крыніцы напружанасці і паказаны шляхі барацьбы з небяспэкай, якая навісла над чалавецтвам. У гэтых дакументах выкладзены важнейшыя канструктыўныя ініцыятывы партыі, накіраваныя на ўмацаванне ўсеагульнага міру і міжнароднай бяспекі. Ю. У. Андропоў нястомна выступаў за ўмацаванне супрацоўніцтва, адзінства і згуртаванасці сацыялістычных краін, міжнароднага камуністычнага і рабочага руху, у падтрымку нацыянальна-вызваленчай барацьбы народаў.

Шмат сіл аддаў Ю. У. Андропоў усталяванню здаровых асноў у міжнародных адносінах, прыняццю разнапланнага курсу — курсу на ліквідацыю пагрозы тэрмаядзернай вайны, на цвёрды адпор агрэсіўным падкопам імперыялізму, на ўмацаванне міру і бяспекі народаў.

Ю. У. Андропоў быў вялікім сябрам Індыі, і ўзняў выпрабаванне часам дружэлюбныя адносіны паміж дзвюма краінамі на яшчэ больш высокую ступень, гаворыцца ў заяве Нацыянальнага савета Камуністычнай партыі Індыі.

Глыбокі смутак і шчырыя спачуванні савецкаму народу ў сувязі са смерцю Ю. У. Андропова выказаў Генеральны Сакратар Камуністычнай партыі ЗША Гэс Хол.

Вядучыя амерыканскія тэлекампаніі Сі-бі-эс, Эй-бі-сі і Эн-бі-сі, перапыніўшы свае перадачы, паведамілі аб смерці Ю. У. Андропова і перадалі спецыяльную праграму, прысвечаную яго дзейнасці на пасадзе кіраўніка КПСС і Савецкай дзяржавы.

Вестка аб смерці Ю. У. Андропова напоўніла нас глыбокім смуткам, заявіў прэзідэнт Фінляндскай Рэспублікі Маўна Койвіста. Мы ведалі яго як чалавека, беззапаветна адданнага справе далейшага росту дабрабыту савецкага народа і развіцця сваёй краіны. Мы высока цанілі яго нястомнае імкненне прыкладаць усе намаганні для ўмацавання асноў міжнароднага супрацоўніцтва, міру і бяспекі.

Дэлегаты праходзячай у Жэневе сесіі Камісіі ААН па правах чалавека, стоячы ўшанавалі мінутай маўчаннем памяць выдатнага дзеяча КПСС і Савецкай дзяржавы Ю. У. Андропова.

ЦЭНТРАЛЬНЫ КАМІТЭТ ПАРТЫІ Савецкай дзяржавы развіваюцца з Ю. У. АНДРОПАВЫМ.

Кіраўнікі Камуністычнай партыі і Савецкай дзяржавы развіваюцца з Ю. У. АНДРОПАВЫМ.

З глыбокім смуткам успрынята ў свеце вестка аб смерці Генеральнага сакратара ЦК КПСС, Старшыні Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР Юрыя Уладзіміравіча Андропова.

Памяць выдатнага кіраўніка партыі Леніна і савецкага народа Юрыя Уладзіміравіча Андропова ўшанавала на надзвычайным пасяджанні Палітбюро ЦК САПГ, Генеральны сакратар ЦК САПГ, Старшыня Дзяржаўнага савета ГДР Э. Хонекер высока ацаніў жыццё і дзейнасць Ю. У. Андропова, цалкам аддадзены ўмацаванню сацыялістычнай садружнасці і ўмацаванню міру ва ўсім свеце.

Жыццё Ю. У. Андропова, перадае балгарскае тэлеграфнае агенства БТА, — гэта ўзор беззапаветнага служэння інтарсам партыі і народа, вялікай справе Леніна.

Пад кіраўніцтвам Юрыя Уладзіміравіча Андропова, перадае польскае агенства ПАП, ЦК КПСС і Савецкай дзяржавы паслядоўна і настойліва ажыццяўлялі на міжнароднай арэне ленинскі знешнепалітычны курс — курс на ліквідацыю пагрозы тэрмаядзернай вайны, на цвёрды адпор агрэсіўным падкопам імперыялізму, на ўмацаванне міру і бяспекі народаў.

Ю. У. Андропоў быў вялікім сябрам Індыі, і ўзняў выпрабаванне часам дружэлюбныя адносіны паміж дзвюма краінамі на яшчэ больш высокую ступень, гаворыцца ў заяве Нацыянальнага савета Камуністычнай партыі Індыі.

Глыбокі смутак і шчырыя спачуванні савецкаму народу ў сувязі са смерцю Ю. У. Андропова выказаў Генеральны Сакратар Камуністычнай партыі ЗША Гэс Хол.

Вядучыя амерыканскія тэлекампаніі Сі-бі-эс, Эй-бі-сі і Эн-бі-сі, перапыніўшы свае перадачы, паведамілі аб смерці Ю. У. Андропова і перадалі спецыяльную праграму, прысвечаную яго дзейнасці на пасадзе кіраўніка КПСС і Савецкай дзяржавы.

Вестка аб смерці Ю. У. Андропова напоўніла нас глыбокім смуткам, заявіў прэзідэнт Фінляндскай Рэспублікі Маўна Койвіста. Мы ведалі яго як чалавека, беззапаветна адданнага справе далейшага росту дабрабыту савецкага народа і развіцця сваёй краіны. Мы высока цанілі яго нястомнае імкненне прыкладаць усе намаганні для ўмацавання асноў міжнароднага супрацоўніцтва, міру і бяспекі.

Дэлегаты праходзячай у Жэневе сесіі Камісіі ААН па правах чалавека, стоячы ўшанавалі мінутай маўчаннем памяць выдатнага дзеяча КПСС і Савецкай дзяржавы Ю. У. Андропова.

(Па матэрыялах ТАСС).

У ПАЛЁЦЕ «САЮЗ Т-10»

З ПАВЕДАМЛЕННЯЎ ТАСС

У адпаведнасці з праграмай даследавання касмічнай прасторы ў мірных мэтах 8 лютага 1984 года ў 15 гадзін 07 минут маскоўскага часу ў Савецкім Саюзе ажыццёлены запуск касмічнага карабля «Саюз Т-10», пілатуемага экіпажам у складзе камандзіра карабля «Саюз Т-10», Героя Савецкага Саюза лётчыка-касманauta СССР палкоўніка Кізіма Леаніда Дзянісавіча, бортінжынера Салаўёва Уладзіміра Аляксеевіча і касманauta-даследчыка Ацёкова Алега Юр'евіча.

Праграмай палёту прадугледжваецца стыкоўка карабля «Саюз Т-10» з арбітальнай станцыяй «Салют-7».

9 лютага 1984 года ў 17 гадзін 43 минуты маскоўскага часу ажыццёлена стыкоўка касмічнага карабля «Саюз Т-10» з арбітальнай станцыяй «Салют-7».

Збліжэнне карабля са станцыяй ажыццёлялася аўтаматычна, а прычальванне і стыкоўка

апаратаў былі выкананы экіпажам уручную. Пасля пераходу Л. Кізіма, У. Салаўёва і А. Ацёкова ў памяшканне станцыі на каляземнай арбіце пачаў функцыянаваць пілатуемы комплекс «Салют-7» — «Саюз Т-10».

Навуковая станцыя «Салют-7» знаходзіцца ў палёце з 19 красавіка 1982 года. На яе борце працавалі экіпажы дзвюх працяглых экспедыцый даўжыняю 211 і 150 сутак і дзвюх экспедыцый наведання.

Экіпажу арбітальнага комплексу «Салют-7» — «Саюз Т-10» трэба будзе выканаць вялікую праграму работ, якая прадугледжвае: даследаванне паверхні Зямлі і яе атмасферы ў інтарэсах розных галін навукі і народнай гаспадаркі, астрафізічныя, тэхналагічныя і тэхнічныя эксперыменты, медыка-біялагічныя даследаванні з удзелам урача-касманauta, выпрабаванні і адпрацоўку ўдасканаленых сістэм і прыбораў.

Экіпаж касмічнага карабля «Саюз Т-10» [злева направа] касманаўт-даследчык Алег АЦЬКОЎ, камандзір карабля лётчык-касманаўт СССР Герой Савецкага Саюза Леанід КІЗІМ і бортінжынер Уладзімір САЛАЎЕЎ.

КІЗІМ ЛЕАНІД ДЗЯНІСАВІЧ

Леанід Дзянісавіч Кізім нарадзіўся 5 жніўня 1941 года ў горадзе Красны Ліман Данецкай вобласці.

У 1963 годзе ён скончыў Чарнігаўскае вышэйшае ваеннае авіяцыйнае вучылішча лётчыкаў імя Ленінскага камсамола. Затым служыў у Ваенна-Паветраных Сілах. Мае кваліфікацыі «Ваенны лётчык 1 класа» і «Лётчык-выпрабавальнік 3 класа». У атрад касманautaў Леанід Дзянісавіч быў залічаны ў 1965 годзе.

Л. Кізім — член Камуністычнай партыі Савецкага Саюза з 1966 года.

У 1975 годзе Леанід Дзянісавіч без адрыву ад асноўнай работы скончыў ваенна-паветраную акадэмію імя Ю. Гагарына.

Свой першы касмічны палёт Л. Кізім зрабіў у якасці камандзіра карабля «Саюз Т-3» і арбітальнай станцыі «Салют-6» у 1980 годзе.

САЛАЎЕЎ УЛАДЗІМІР АЛЯКСЕЕВІЧ

Уладзімір Аляксеевіч Салаўёў нарадзіўся 11 лістапада 1946 года ў Маскве.

Пасля заканчэння ў 1970 годзе Маскоўскага вышэйшага тэхнічнага вучылішча імя Баўмана ён працуе ў канструктарскім бюро, дзе прымае ўдзел у стварэнні новых узораў касмічнай тэхнікі.

У. Салаўёў — член Камуністычнай партыі Савецкага Саюза з 1977 года.

У атрад касманautaў Уладзімір Аляксеевіч быў залічаны ў 1978 годзе. Прайшоў поўны курс падрыхтоўкі да палёту на касмічным караблі «Саюз Т» і арбітальнай станцыі «Салют».

У. Салаўёў рыхтаваўся таксама да палёту савецка-французскага экіпажа ў якасці бортінжынера.

АЦЬКОЎ АЛЕГ ЮР'ЕВІЧ

Алег Юр'евіч Ацёкоў нарадзіўся 9 мая 1949 года ў вёсцы Хварасцянка Хварасцянскага раёна Куйбышаўскай вобласці.

Пасля заканчэння ў 1973 годзе Першага Маскоўскага медыцынскага інстытута імя Сечанова ён прадоўжыў навучанне ў ардынатуры, а затым у аспірантуры Навукова-даследчага інстытута кардыялогіі Усеаюзнага кардыялагічнага навуковага цэнтру Акадэміі медыцынскіх навук СССР.

А. Ацёкоў — член Камуністычнай партыі Савецкага Саюза з 1977 года.

Кандыдат медыцынскіх навук Алег Ацёкоў зарэкамендаваў сябе зольным даследчыкам у галіне ультрагукавых метадаў дыягностыкі сардэчных захворванняў. Ён з'яўляецца аўтарам некалькіх вынаходстваў і шэрагу навуковых работ. У 1978 годзе яму была прысуджана прэмія Ленінскага камсамола.

Да касмічных палётаў А. Ацёкоў пачаў рыхтавацца з 1977 года. Прайшоў поўны курс падрыхтоўкі да палёту на караблі «Саюз Т» і станцыі «Салют» у якасці касманauta-даследчыка.

На прасторах Родины

К ВОСТОКУ ОТ БАЙКАЛА

Нужна ли металлургическая база восточнее озера Байкал? Два-три десятилетия назад на этот вопрос обычно давался отрицательный ответ. Незначительные потребности региона в металле — немногим более одного миллиона тонн в год — удовлетворялись продукцией двух небольших заводов, расположенных в Читинской области и Хабаровском крае, и завозом из западных районов СССР.

Ситуация начала меняться в последние 10—15 лет, когда началось интенсивное развитие восточных районов Советского Союза. Завершающееся строительство 3200-километровой Байкало-Амурской железнодорожной магистрали пробуждает к жизни огромную территорию Восточной Сибири и Дальнего Востока в 1,6 миллиона квадратных километров, богатую углем, железной рудой, цветными и редкими металлами, газом и другими полезными ископаемыми. Здесь планируется формирование нескольких территориально-производственных комплексов (ТПК), позволяющих при меньших затратах в полном объеме использовать все природные богатства районов. Первый из них — Южно-Якутский — уже создается.

Металлопотребление в восточных районах за неполные два десятилетия возросло почти вдвое. Сейчас только транспортные расходы на завоз сюда проката черных металлов составляют не менее 100 миллионов рублей ежегодно. Формирование мощных бамовских ТПК, разведка и освоение газовых и нефтяных месторождений, создание крупной топливно-энергетической базы в зоне магистрали требуют такого количества металла, которое не может быть удовлетворено расширением существующих местных заводов и увеличением объемов завоза.

Поэтому проблема создания Дальневосточной металлургической базы включена в научную суперпрограмму «Сибирь». Основными направлениями экономического и социального развития СССР на 1981—1985 годы и на период до 1990 года, утвержденными XXVI съездом КПСС, уже в XI пятилетке предусмотрена разработка — технико-экономического обоснования освоения железорудного месторождения в Южной Якутии.

В Дальневосточном экономическом районе — на юге Якутской АССР, в Амурской области и Хабаровском крае уже разведано более двух десятков месторождений железной руды. Наиболее крупные ее запасы, как считают геологи, сосредоточены в Алданской железорудной провинции (юг Якутии), прогнозные ресурсы которой оцениваются в 20—25 миллиардов тонн. Уже детально изучены Южно-Алданский и Чаро-Токтинский районы — каждый из них даже в отдельности может служить сырьевой базой для создания нового центра черной металлургии на Востоке СССР. В наиболее выгодном положении находится Южно-Алданский район, расположенный всего в

80—100 километрах от Южно-Якутского угольного бассейна с прогнозными запасами свыше 40 миллиардов тонн угля.

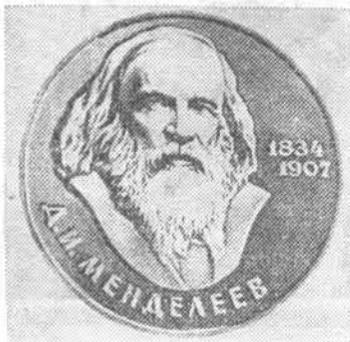
Уникальная близость железорудного и угольного бассейнов, наличие флюсов, огнеупоров, формовочных смесей и другого вспомогательного сырья, соседство с перспективной Лено-Виллюнской газоносной провинцией выдвигает Южную Якутию в наиболее надежную сырьевую базу Дальневосточного металлургического производства. Этот вывод в 1981 году был сделан межведомственной комиссией Министерства геологии и черной металлургии СССР.

О том, где будет сам завод, среди специалистов пока нет единого мнения, называется несколько площадок в различных районах Дальнего Востока и Восточной Сибири. В последние годы разговор ведется в основном вокруг двух районов — города Свободного Амурской области и в Южной Якутии. Первый расположен намного южнее, в более умеренных климатических условиях, уже освоенном районе, где любое строительство обходится дешевле. Южная Якутия характерна малоосвоенностью, суровостью климата, вечной мерзлотой.

Но в связи с интенсивным формированием ТПК обстановка меняется в пользу южноякутского варианта. Сюда уже пришла железная дорога (ветка от Транссибирской магистрали), планируется ее продолжение на Север свяжет воедино железорудные, угольные, другие месторождения. Нерюнгринская тепловая электростанция, первый агрегат которой введен в эксплуатацию в декабре 1983 года, создает надежную энергетическую базу региона. С пуском местного завода крупнопанельного домостроения, способного ежегодно производить около 2 тысяч благоустроенных квартир в северном исполнении, стремительно застраивается молодой современный город Нерюнгри, население которого уже достигло 50 тысяч человек, расширяются и благоустраиваются другие поселки.

Все это позволяет в Южной Якутии снизить стоимость сооружения металлургических предприятий, сократить сроки их строительства. Кроме того, специалисты, хорошо знающие специфику региона, предлагают разместить в Южной Якутии — непосредственно в районе железорудных и угольных месторождений — только один головной завод по производству чугуна и стали. Прокатные же заводы построить на западном и восточном участках БАМа, в местах, более благоприятных для людей и связанных железной дорогой с основными потребителями металла. Такое размещение заводов Дальневосточного металлургического комплекса позволит значительно сократить транспортные расходы, а при ведении его мощности до 9 миллионов тонн стали снабжать металлопродукцией не только Дальний Восток, но и районы Сибири.

Виктор ВЛАСОВ.

Споўнілася 150 год з дня нараджэння вялікага рускага вучонага Дзмітрыя Мендзялеева. У азнаменаванне гэтай выдатнай падзеі 8 лютага 1984 года выпушчана ў абарачэнне памятная манета вартасцю ў 1 рубель.

НА ЗДЫМКАХ: вонкавы і адваротны бакі манеты.

АДАМ МАЛЬДЗІС

ЗА ЛА-МАНШАМ, СЯРОД БЕЛАРУСАЎ З „АНГЛІЙСКАГА ДЗЁННІКА“

Паглядзеў на здымкі: мэр у дзяцінстве нясе нейкае вядзерца, мэр ля сваёй машыны, мэр з жонкай і трыма дзецьмі. Прачытаў «Пасланне» новага бацькі горада, дзе ён толькі вітаў 21 мэра з іншых гарадоў краіны, што прыехалі на свята, і нічога не абяцаў сваім гараджанам (можа так яно і сумленней). І нідзе ні слова аб поглядах гэтага чалавека. Не сказана нават, да якой партыі ён належыць.

І ўсё ж сацыяльнае «лякарства» для краіны ў праграме было ўказана. Лорд Робэнс піша, што, каб скончыць з крызісам і беспрацоўем, каб Брытанія стаць «багацейшай краінай», «забяспечыць заняццё працоўнага насельніцтва і палепшыць фізічную і сацыяльную інфраструктуру нацыі», патрэбна літаральна дробязь. Усё ўпіраецца ў асігнаванне... 65 тысяч долараў на разведку і здабычу нафты ў Паўночным моры. Будзе побач сваё нафта — і ўсе праблемы вырашацца самі сабой... Адным словам, мікстура хвораму грамадству выпісваецца, але падобна яна на чыстую знахарскую вадзічку.

Здзівіла, што нідзе нічога не сказана пра старога лорд-мэра. Ніводнага слова ўдзячнасці. Нібы ў цяперашняга мэра і не было папярэдніка, нібы заняў ён пустае месца.

18 лістапада.

Вось і настаў «судны» дзень — дзень, на які прызначана мая лекцыя. Аляксандр Надсон супакойваў мяне: усё абдызнецца добра, бо, рассылаючы запрашэнні, ён абмінуў «экстрэмістаў», якія здольны ўзняць «вэрхал». Але тыя ж «экстрэмісты» могуць прыйсці і няпрошаныя... Апрача таго, я ведаў, што на вечары будзе сам Антон Адамовіч, адзін з галоўных антысаветчыкаў сярод беларускай эміграцыі. Прыляцеўшы з Нью-Йорка, ён пасяліўся ў тым жа музейным будынку, толькі наверх.

Таму трэба добра падумаць, пра што гаварыць. Найперш — пра свой інстытут. Саромецца за калег не даводзіцца — зроблена многа. Тут і дзве гісторыі беларускай літаратуры, і дзесятыя грунтоўныя манаграфіі (а Пануцэвіч сцвярджаў, што яны ў нас не выходзяць зусім!), і зборы твораў Купалы і Коласа, Багдановіча і Гарэцкага, Мележа і Лынькова. Трэба будзе таксама сказаць пра пён іншых інстытутаў нашай Акадэміі навук: мовазнаўцы выдалі вунь колькі слоўнікаў, фалькларысты — з два дзесяты тамоў «Беларускай народнай творчасці», гісторыкі — пяцітомную «Гісторыю БССР», мастацтвазнаўцы адчынілі Музей старажытнай беларускай культуры і рыхтуюць сямітомны «Збор помнікаў гісторыі і культуры Беларусі». А новыя энцыклапедычныя выданні, а новыя творы беларускіх пісьменнікаў, а знаходкі старых рукапісаў і кніг. Мусяць, і пра іх трэба ўспомніць... Гаворка атрымоўваецца гадзіны на паўтары — не меней.

З лекцыяй — прасцей. А вось што рабіць з крупнікам? Праўда, спецыялі для яго ёсць: гваздзіка, карыца, пахучы перац, мускатны арэх. Але астатнія, асноўныя «інгрэдыенты» выклікаюць сумненні. Мёд сваім колерам і смакам наводзіць на думку аб яго сінтэтычным паходжанні. Гарэлка або спірт, на якіх варылі крупнік нашы продкі, у Фінчлі не прадаюцца. Таму давлялося задаволіцца чаму калісьці ў Вільнюсе вучыла мяне і Караткевіча старая цётка Жукоўская, вару тое варыва на слабым агні. Але, паспрабаваўшы, прыходжу да сумнага вываду, што мой крупнік не ідзе ні ў якое параўнанне з тым, вільнюскім. Аказалася, што джын, пах ядлоўца перабіў усё іншае... Што ж, давядзецца да графіна крупніку дадаць бутэльку «белаважскай». І вэнджаннага сала хаця б для пробы.

На лекцыю сабралася чалавек з трыццаць. Сярод іх бачу знаёмыя абліччы: Дзінглі, Пікарда. Прыйшоў і маўклі-

ва ўсеўся Антон Адамовіч. З'явілася і некалькі чалавек, якім, як гаворыць мне Аляксандр Надсон, запрашэнні на сёння не пасылаліся. Адзін з іх, Аляксандр Лашук, не папытаўся ні ў кога дазволу, штоўкае фотаапаратам, чым нервуе і мяне, і гаспадароў бібліятэкі, Фатаграфіі, пэўна ж, трапляе не мне... «Запра-тэставаць», як гэта тут прынята? Але, падумаўшы, супакойся: няхай штоўкае, карысці з гэтага асаблівай не атрымае...

На маё здзіўленне, пытанню пасля даклада амаль не было. Толькі адзін Пікарда пацікавіўся, якія старадаўнія музычныя рукапісы ёсць у архівах Мінска і Вільнюса. Джэймс Дзінглі на права старшыні падымаваў мяне за выступленне. І я ўнутрана расслабіўся, мяркуючы, што самае цяжкае ўжо ззаду. Аднак неўзабаве, калі мы ўсе перайшлі да пачоткі, зразумеў, што памыляўся. Мяне акружыў маленькі, але шчыльны гурт людзей, і пасыпаліся пытанні, якіх чамусьці не было пасля лекцыі. Асабліва мітусіцца Лашук. Уедлівія рэплікі кідае яшчэ адзін, чарнявы, здаецца, Навара яго прозвішча...

— Дык вы сапраўды думаеце, што ў падсавецкай Беларусі наступіў росквіт культуры?

— Думаю. Таму што росквіт — гэта багацце творчых індывідуальнасцей. А яны ў нас ёсць. Дастаткова назваць Шамякіна, Танка, Быкава ці Савіцкага, якіх добра ведаюць і на Захадзе, спаслацца на беларускую вясковую і ваенную прозу, беларускую графіку.

— І вас у гэтай культуры задавальняе ўсёнка-ўсё?

— Каб усё — такога не можа быць нідзе і ніколі. Бо інакш спыніцца развіццё... Асабіста мяне задавальняе стан літаратуры, стан выяўленчага мастацтва. Бачны поспехі ў музыцы, бо ёсць новыя таленавітыя оперы, балеты. Праўда, не стае нам добрых масавых песень — у застоллі спяваюць адны і тыя ж «Ручнікі» ды «Касіў Ясь канюшыну»... «Ёсць зрухі ў кіно»...

— Але ж яно ідзе на расейскай мове!

— Няпраўда, у апошні час знята ня мала фільмаў і беларускамоўных: «Людзі на балоце» — паводле Мележа, «Чужая бацькаўшчына» — паводле Адамчыка. Робяцца экранізацыі твораў Купалы і Коласа.

— Кажуць, што расейцы ўжо іграюць нават у вашым Купалаўскім тэатры...

— Так, іграюць! Але гэта, хутчэй, сведчыць аб прыцягальнай сіле баларускага мастацтва...

— Што вы мучыце госяця, — прыходзіць мне на дапамогу Надсон. — Ён і так ужо гадзіны з дзве гаварыў! Лепш наліце чаркі.

Гай Пікарда прабуе крупнік і кажа, што ён мае «добры смак» і што я павінен даць яму рэцэпт. «Толькі па ліцэнзіі!» — жартую ў адказ. Антон Адамовіч стаіць збоку, заплюшчыўшы вочы, нюхае кавалачак сала. А на абліччы — адна туга і пакута.

— І ведаеце, што парадаксальна, — працягваю перапыненую размову, — беларуская мова ў рускіх акцэбраў чысцей і правільней, чым у некаторых беларусаў. Таму што першыя больш працуюць над сабой. А беларусы часам здаецца: нашто старацца, калі я гэту мову з дзяцінства ведаю. І гаворыць так, як на вуліцы пакуе.

— А на вуліцах беларуская мова ў вас не гучыць! Бо забаронена!

— Цікава, што гэта і калі забараняў?

— Ну, не ведаюць, значыць. Расейскую ведаюць толькі.

— Уся бяда ў тым, што часта добра не ведаюць ні той, ні другой. Гавораць не на літаратурнай мове, а на дыялекце сваёй роднай мясцовасці. Вось тут я сапраўды бачу праблему. А не ў тым, што нехта некаму забараняе. Так што ў сваіх моўных бядотах мы вінаваты пераважна самі. Усё тут залежыць ад самога чалавека — яго свядомасці, яго годнасці, яго выбару.

— А што чалавек у вас можа!

— Вельмі многа!

— Яшчэ пасадыць...

— Але ж за беларускую мову ў нас

не сядзіць ніхто! І праблема гэтая — не палітычная, а маральная, этычная. Для доказу спашлюся на такі прыклад. Інстытут геахіміі і геафізікі ў нашай акадэміі. Там і геалагічныя зборнікі выдаюць па-беларуску. І, уявіце сабе, ніхто не забараняе...

— Гладка ў вас на словах выходзіць, — чорныя вочы майго субсяседніка глядзяць амаль ненавісна. — Гаворыце тое, што вам казалі...

Адчуваю, што атмасфера занадта напалілася. Трэба яе крышку разладаваць.

— Вядома: савецкі правакатар, чаго ж ад мяне чакаць... — падладжваюся пад тон апанентаў. Знайшоўшы кілішак, павышаю голас: — На правах сённяшняга лектара я хацеў бы яшчэ раз папрасіць хвіліначку ўвагі. Паколькі некаторыя глядзяць тут на мяне як на засланага правакатара, то і тост мой будзе дужа правакацыйны. Няхай установе, у сценах якой мы цяпер знаходзімся, здарыцца столькі пажараў, паводак і ўсялякіх іншых бядотаў, колькі... — краем вока зірнуў на свайго субсяседніка, а той адказаў мне гнеўнай маланкай, — колькі кропель усе мы пакінем на дне сваіх кілішкаў!

Бачу: з палёгкіх усміхнуліся нават Надсон і Дзінглі. Ахвотна выпілі да дна. А мой субсяседнік раптам абвясціў: па стану здароўя ён выпіць не можа і таму непрыкметна адстаўляе чарку за посуд. Я разумею, што мой тост для яго — нешта нахшталь удару ніжэй пояса. Але няхай не задзіраецца!

Пад канец вечара, калі ўжо апусцелі нешматлікія пляшкі, нечакана падышоў да мяне Антон Адамовіч.

— Ведаеце, — ціха прамовіў ён, — калі б я быў у Мінску, то, відаць, займаўся б тым, чым вы.

— Магчыма, але ж вы самі выбралі свой жыццёвы шлях. Калі сталі ярацаваць у «Беларускай газэце». А потым былі розныя вашы публікацыі на Захадзе пра ўяўную апазіцыю ў беларускай савецкай літаратуры. Некаторыя з іх я чытаў. Ці ж гэта не камень, кінуты ў Радзіму з таго боку барыкад?

— А вы думаеце лёгка мне было, пакуль стаў на той бок барыкад? — голас Адамовіча гучыць глуха, а вочы глядзяць тужліва і неяк безнадзейна. — Грузчыкам працаваў, начным парцье. Галадаць даводзілася...

І адышоў з такой жа нечаканасцю. Стары, хворы і адзінокі. Па ўсяму відаць, што разрыў з Радзімай — яго глыбокая трагедыя. Але ж, падумалася, сам у ёй і вінаваты. І яшчэ — вайна. Калі скрупулёзна падлічыць усе ахвяры, якія на сумленні апошняй вайны, то да іх, безумоўна, трэба аднесці і тых, хто мог служыць сваёй Радзіме, а служыў ці служыць, па сутнасці, радзіме чужой. Адны з іх даўно пахаваны ў няроднай зямлі, другія дажываюць свой век у тузе і адзіноце. Не разабраўшыся ў сутнасці ваенных падзей, аказаўшыся ў складаных абставінах акупацыі, яны зрабілі ў свой час фальшывы крок і не адрабілі яго назад.

7 снежня.

Вярнуўшыся з Оксфарда, ўспомніў, што яшчэ так і не высветліў лёс рукапісаў Янкі Лучыны, якія вывезла ці магла вывезці з Вільні ў Лондан пляменніца беларускага паэта. Яе муж, Рачкевіч, цяпер ужо нябожчык, быў тут, у Англіі, першым прэм'ер-міністрам польскага эмігранцкага ўрада. Да беларускасці свайго родзіча Рачкевічы безумоўна адносіліся скептычна, але паперы яго захаваць маглі як сямейную рэліквію.

— Скажыце, калі ласка, дзе ў Лондане знаходзіцца адраснае бюро? — спытаў я ў Аляксандра Надсона, калі ён прынёс мне рукапіс з вершамі Янука Касцэвіча, які на пачатку нашага стагоддзя жыў у Паланзе і падпісваўся псеўданімам «Літоўскі беларус».

У адказ жа на маё запытанне пра адраснае бюро Надсон глядзіць на мяне няўцяма. Тлумачу яшчэ раз.

— Няма ў нас такіх устаноў. Прыватны адрас чалавека — яго таямніца. І адзіны шлях яе высветліць — заглянуць у тэлефонную кніжку, што я зараз і зраблю... На жаль, Рачкевічаў няма... Калі ў нас хтосьці жыве без тэлефона або не хоча яго агалашваць, то знайсці яго — усё роўна, што іголку ў капе сена.

— Дзе ж выхад?

— Пачакайце... Ёсць у мяне адзін знаёмы арыстакрат, Анджей Цеханавецкі. Я думаю, што ён павінен быў бы ведаць адрас Рачкевічаў.

— А ці не той самы гэта Цеханавецкі, які выдываў на нямецкай мове кніжку «Міхаіл Казімеж Агінскі і яго двор музаў у Слоніме»?

— Той самы.

— О, гэта павінна палегчыць нашы кантакты. Бо ў сваёй кніжцы «На скрыжаванні славянскіх традыцый» я некалькі разоў на яго спасылаюся.

— То вазьміце з сабой кніжку і пакажыце яму. Цеханавецкаму будзе гэта

прыемна... Толькі трэба папярэдне сазваніцца з ім, дамовіцца аб сустрэчы.

Анджей Цеханавецкі, высокі хударлявы мужчына з арыстакратычным абліччам, прыняў нас ва ўласнай карцінай галерэі, дзе выстаўляюцца і прадаюцца творы сярэднявечага еўрапейскага мастацтва. Салідныя каталогі, надзейная сістэма аховы, дзелавая сакратарка — усё сведчыла аб тым, што бізнес уладальніка ідзе памысна.

— А ці ведае пан, — Цеханавецкі адразу засыпаў мяне пытаннямі, — што мой род паходзіць з Беларусі, з Бачэйкава на Віцебшчыне? Праўда, нарадзіўся я не там, бо ў 1923 годзе Віцебшчына ўжо была пад бальшавікамі. Аднак не павярцеце: часам гэта Бачэйкава мне нават сніцца... Напэўна, там цяпер голае поле, усё знішчана.

— Чаму ж, — адказваю. — Палац сапраўды знішчаны ў вайну, але парк застаўся. Узяты пад ахову дзяржавы. У беларускай «Кароткай энцыклапедыі» нават артыкул пра гэты парк ёсць. Магу ксеракопію зрабіць.

Словы мае яўна ўразілі Цеханавецкага: няўжо гэта праўда, што бальшавікі захавалі старое шляхецкае гняздоўе?! Не менш здзівілі ўладальніка галерэі і спасылкі ў маёй кнізе на яго працу, сапраўды грунтоўную і насычаную архіўнымі матэрыяламі: няўжо такое магчыма, каб заходнія выданні даходзілі да савецкіх аўтараў, а апошнія адважваліся на іх спасылкацца?!

Развеўшы ўсе сумненні доктара Цеханавецкага (такі ў яго навуковы тытул), дадаю:

— А вашы продкі з Бачэйкава падпісваліся на паэму Адама Міцкевіча «Пан Тадэвуш» у перакладзе Вінцэнта Дуніна-Марцінкевіча?

— Не ведаў гэтага... Увогуле наш род цесна звязаны з беларускай гісторыяй. Калі браць па кудзель, то я з'яўляюся апошнім з князёў Мсціслаўскіх і ў выпадку чаго мог бы нават прэтэндаваць на беларускі трон... Не, я ўсё ўсведмаляю, — дадаў Анджей Цеханавецкі, убачыўшы ў маіх вачах неразуменне. — Я таксама лічу, што павярнуць ход гісторыі ў адваротным кірунку — гэта немагчыма. Але ў заходнім свеце такое прэтэндыцтва прыдае чалавеку пэўную вагу і, як бы тут сказаць, прывабнасць... А Беларусь мне сніцца. Мне і маёй маці, якая родам з Варнян.

— Варняны — гэта на маёй радзіме, на Астравеччыне. Я не раз пісаў пра іх.

— О, тады мы з вамі амаль што землякі, — усцешыўся Цеханавецкі. — Тады запрашаю вас у суседняе італьянскае кафэ.

Намотваючы на відэльцы спагэці (аказваецца, гэта не так проста: трэба дапамагачь лыжкай), мы працягвалі гаворку і пра Мсціслаўскае княства, і пра слонімскае тэатр Агінскіх, і пра старадаўні беларускі жывапіс. Доктар Цеханавецкі сыпаў імёнамі і прозвішчамі продкаў — аж да дваццатага калена. А я з сумам падумаў, што сваю генеалогію ведаю толькі да трэцяга. Бо адкуль у сялян тое веданне? Працавалі, каб коштам іх працы маглі памятаць сваю радацлоўную лінію, а потым ціха зыходзілі са свету, не пакідаючы пасля сябе ні мармуровых помнікаў, ні імён у летапісах і хроніках.

— Мы, магнаты, — кажа доктар Цеханавецкі, нібы чытаючы мае думкі, — у вялікім, неаплатным даўгу перад беларускім народам. Што магу зрабіць я асабіста для вайшай... не, сваёй радзімы? Скажыце, як да гэтага ў вас аднесліся б, калі б я падарыў для мінскай карцінай галерэі, скажам, залу заходнеўрапейскага мастацтва?

— Думаю, толькі станоўча. Ведаю, што такія выпадкі былі ў Арменіі, Грузіі, Літве. Ды і наша зямлячка Надзея Ляжэ, што жыла ў Парыжы, падарыла многія мастацкія творы і свайму роднаму Зембіну, і мінскім музеям...

— Варта падумаць, — хутчэй самому сабе гаворыць доктар Цеханавецкі. — І замаўкае, нешта ўзважваючы.

Калі афіцыйна прынёс на дэсерт па кавалачку дыні, раптам прыпомніў асноўную мэту сённяшняй паездкі і спытаў пра сям'ю польскага эмігранцкага прэм'ера. Не, доктар Цеханавецкі не ведаў яго асабіста і не ведае адраса.

— А што рабіць?

— Пазваніць у польскі эмігранцкі ўрад. Там павінны ведаць сваіх папярэднікаў.

8 снежня.

Званіць у польскі эмігранцкі ўрад мне дужа не хацелася. Па-першае, я ведаў, якая публіка там сабралася: адны абшарнікі і манархісты. Па-другое, абурала мяне стаўленне гэтай публікі да маёй Беларусі. Нядаўна прагледзеў часопісы «Квартальнік крэсавы» і «Львов і Вільно», што выдаюцца ў Лондане, прагледзеў некаторыя нумары небезьведмай парыжскай «Культуры» і пераканаўся, што для «крэсавых зубраў», як і сто, як і пяцьдзесят год назад, няма беларускага народа.

З радкоў, напісаных Робертам Раждзественскім за тры дзесяцігоддзі, складзена больш за 50 паэтычных кніг. Яны выдадзены на многіх мовах народаў СССР і замежных краін. Папулярнасць паэта вялікая. Зборнікі яго вершаў, што выходзяць стотысячнымі тыражамі, раскупляюцца ў момант. Песні на яго вершы гучаць па радыё, тэлебачанні, іх спявае моладзь. Заўсёды поўныя залы на яго паэтычных вечарах, а выступае паэт многа.

Раждзественскаму нядаўна споўнілася пяцьдзесят, але ён па-ранейшаму застаецца маладзёжным паэтам, спеваком актыўнай, страснай, дзейснай грамадзянскасці.

Карэспандэнт Агенцтва друку Навіны Валерыі САНКОУ гутарыць з Робертам РАЖДЗЕСТВЕНСКИМ.

— Як я стаў паэтам? — перапытвае Раждзественскі. — Звычайна! Вершы пачаў складаць рана, амаль у маленстве. І лічу гэта з'явай нармальнай. Амаль усе дзеці захапляюцца рыфманнем. У раннім юнацтве таксама вельмі многія пішуць вершы. Гэта хвароба росту, якая звы-

валі канцэрты для раненых. Гэта ў маёй памяці. І, думаю, менавіта гэты ўскосны ўдзел надаў маім ваенным вершам дакладнасць. Навошта пішу пра вайну? Каб яе больш ніколі не было. Небяспека ж новай вайны існуе, і яна асабліва ўзмацнілася апошнім часам. Гэтай новай

ЛІТАРАТАР СЁННЯ — ГРАМАДСКІ БАРАЦЬБЫТ

ПАЭТ І ЧАС

чайна праходзіць. А ў мяне не прайшла. Вось я і стаў паэтам...

— Гадоў дваццаць назад, будучы студэнтам, я хадзіў на вашы аўтарскія вечары. Гэта быў час паэтычнага «буму», звязанага з імёнамі Ёйтушэнькі, Вазнясенскага, Раждзественскага... Як вы самі цяпер ацэньваеце тыя першыя публічныя крокі ў паэзіі?

— Гэта цяпер здаецца, што мы ўваходзілі ў літаратуру ледзь ці не ўзяўшыся за рукі, з агульнай праграмай. Але кожны ішоў сваім шляхам, быў непадобны на другога. Аб'ядноўваў нас час, яго хвалілі, трылогі, надзеі. Не мы выйшлі на эстраду, а ён, час, вывёў нас. Гэта быў поспех паэзіі, якая жыве падыхам часу.

Паэзія — гэта перш за ўсё натуральнасць узаемаадносін са светам і часам. Мяне глыбока хвалюць людзі, іх лёсы, праблемы, якімі заклапочана грамадства. Письменнік заўсёды — хоча ён таго ці не — адлюстроўвае свой час і звязаны з ім непарушна. У «чыстае мастацтва», у адарваную ад рэчаіснасці паэзію я не веру. З самага пачатку я імкнуўся да таго, каб кожны напісаны мной верш быў жыццёвым, праўдзівым, патрэбным маім сучаснікам.

— Пасля з'яўлення першых вашых зборнікаў крытыкі сталі гаварыць пра вас як пра паэта, які працягвае традыцыі Маякоўскага...

— Нікога прадоўжыць нельга. Тым больш такую вялікую асобу, такога паэта, як Уладзімір Маякоўскі. Можна гаварыць аб прытрымліванні яго магістральнай лініі: актыўны ўдзел у жыцці народа, калі грамадзянскасць арганічна для паэта. Толькі тады, атрымліваючы паэтычнае выяўленне, яна хвалюе чытача, пабуджае яго да дзеяння. Імяна такой — яркай і глыбока шчырай была паэзія Маякоўскага. У гэтым сэнсе Маякоўскі для мяне ўзор.

— Тэма вайны і міру, тэма патрыятызму, мужнасці гучыць у многіх вашых вершах, у тым ліку і ў славетым «Рэквіеме». Але ў вайне з нямецкім фашызмам вы не ўдзельнічалі. Што прымушае вас так актыўна звяртацца да гэтых старонак гісторыі савецкага народа?

— Так, я быў у тыя грозныя гады хлопчыкам і вайны непасрэдна не бачыў. Але мае бацькі пайшлі на фронт у першыя ж дні. А мы, дзеці, хадзілі па шпітальных — да-

страшняй вайны дапусціць нельга.

— Радкі з вашага «Рэквіема» высечаны ў мармуры і граніце брацкіх магіл савецкіх воінаў на Украіне, у Прыбалтыцы, на Далёкім Усходзе...

— У кожнага твора — паэма гэта ці кароценькі верш — свой лёс, і ён не залежыць ад волі і жадання аўтара. Маю паэму «Рэквіем» нека моцна крытыкавалі, потым хвалілі. А цяпер, пра што вы ўжо казалі, яе строй і радкі жывуць самастойным жыццём. Нечакана сустракаючы іх, я, вядома, хвалюся і здзіўляюся, ці я напісаў іх? А магчыма, усё той жа Час?

— Вы многа падарожнічаеце — і па сваёй краіне, і па іншых. Што даюць вам як паэту такія паездкі?

— Перш за ўсё адчуванне маштабнасці свету, веданне яго праблем, знаёмства з рознымі людзьмі і іх жыццём.

Павінен, на жаль, сказаць, што, бываючы ў капіталістычных краінах, не перастаю здзіўляцца, як мала там ведаюць пра савецкіх людзей, пра наш лад жыцця, нашу гісторыю, культуру. І не проста мала. Заходняя прапаганда ўбівае сваю народную прымітыўнасць і фальшыўку ўяўлення пра Савецкі Саюз і яго палітыку.

Як правіла, нават інтэлектуальныя слаі насельніцтва ў капіталістычных краінах не ведаюць ні савецкай літаратуры, ні савецкага кінематографа. Там проста не перакладаюць творы, у якіх з'яўляюцца грамадзянскія тэмы, паказаны палітычныя погляды аўтараў. Але варта ў савецкім друку з'явіцца крытычнаму артыкулу пра тую або іншую аповесць, раман, паэму, як аўтара тут жа залічваюць у «іншадумцы», «апазіцыянеры» і — тут жа, вядома, у «вялікія майстры слова». Усё гэта прыводзіць да скажоных уяўленняў пра савецкую літаратуру. Таму сустрачы, гутаркі сам-насам з замежнымі чытачамі вельмі карысныя для узаемаразумення.

На Захадзе мне нярэдка даводзіцца чуць, што, маўляў, паэту не варта займацца палітыкай. Я думаю інакш. Таму сёння, як ніколі, неабходны тэмперамент грамадскага барацьбіта. Ён не мае права быць аб'явавым да зла і несправядлівасці...

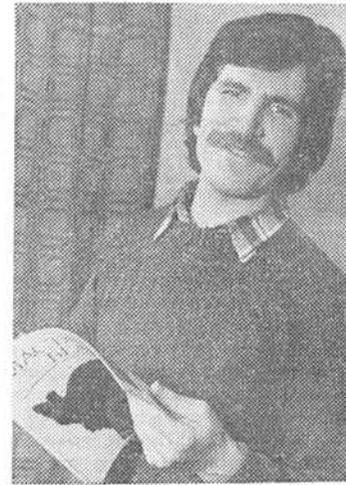
«Гэты час» — так называецца новы зборнік вершаў Роберта Раждзественскага. У ім сабрана напісанае за апошнія тры гады. І галоўная яго тэма — зноў тэма Часу, вечная тэма мастацтва.

СУЧАСНЫ МАСТАК: ПРЫНЦЫПЫ І ПАЗІЦЫЯ

АДЗНАКА СВАЁЙ ЗЯМЛІ

З акна яго майстэрні на апошнім паверсе вышыннага будынка бачныя, як на далоні, Палац мастацтва, кранальны стрыманасцю і адначасова строгай урачыстасцю сваіх форм былы касцёл Святога Роха. А далей, як воку бачыцца, — дахі з лесам тэлевізійных антэн, птушкі і аб'екты. Прыгожа і нават романтична. А ўнізе бесперапынны рух машын і людзей. Усе спяшаюцца: на працу, у кіно, да сяброў, у музей або на выстаўку, у магазін. Што наогул хвалюе іх, што ім цікава, што кранае душу, абуджаючы ў чалавеку лепшае? — неаднаразова пытаўся ў сябе і гаспадар майстэрні. І зноў перад Уладзімірам Савічам паўставалі пытанні, без адказу на якія ён не мог узяцца за пэндзаль. ШТО я магу і ШТО павінен сказаць людзям? Бялюткі аркуш паперы, спакушаючы сваёй чысцінёй, нерухома ляжаў на сталі. А ў памяці паўставала карціна: бацькоўская хата ў Койданаве, авечкі на выгане і разгалістая вішня на падворку. Хлапчуком ён залезіў на дрэва, калі паспявалі на ім ягады, каб абабраць іх. І седзячы там, у гушчары галін і лісця, ад паўнаты пацуцця пачынаў угоняс спаваць. Маці тады не магла стрымацца — залілася смехам. А яго ўздзімала на хвалі радасці. Пацуццё адкрыцця прыгажосці свету, адкрыцця ў сабе жадання і магчымасці палёту не забываецца і дасюль.

Амаль дзесяцігоддзе прайшло з таго часу, як задаў сабе першыя «што», «навошта», «як» Уладзімір Савіч. Пытанні ў яго да сябе і цяпер хапае, іх сёння задаюць яму студэнты Беларускага дзяржаўнага тэатральна-мастацкага інстытута, дзе мастак працуе выкладчыкам. Але ж на сталі, дзе раней ляжаў чысты аркуш паперы, — ёмісты стос дзіцячых кніжак, аформленых ім: «Міхасёвы прыгоды», «Казка пра суседзяў, змяю і мядзведзя» Н. Мацяш, казка «Разумная

дачка», вершы П. Марціновіча «Дзядзька-Сон», «Генерал-Верабей», «Узнагароды Радзімы», «Беларускія народныя казкі». Гэтыя кнігі з задавальненнем чытаюць і глядзяць хлопчыкі і дзяўчынкі — пазнаюць па іх свет, сябе, свой народ.

З прыемнасцю гартуе старонкі: каларытныя народныя тыпы, гордыя паставы сялян, адметных майстроў і гаспадароў, кемлівых і таленавітых людзей, постаці дзяўчат і кабет у надзіва маляўнічым народным адзенні — саматканых спадніцах, вышываных кашулях, з пацеркамі-кроплямі; абрысы старажытнага Мірскага замка... З якім цёплым, шчырым пацуццём любові да свайго роднага краю, яго людзей зроблены гэтыя ілюстрацыі, з якім грунтоўным і глыбокім веданнем побыту і традыцый свайго народа, нарэшце, разуменнем нацыянальнага характару!

...Яшчэ ў студэнцкія гады У. Савіч сам вызначыў сваю першапачатковую і галоўную задачу: адшукаць, пазнаць найбольш характэрныя рысы свайго народа і адлюстраваць іх у пластычных вобразах. З карпатлівасцю і ўпэўненасцю перакананага чалавека ён па-

чаў «класці цагліны ў фундамент будучага будынка». Спакваля рос стос рабочых бланкатаў. Юнак узяў за правіла: без бланката не выходзіць з дому, а ўсё, што зда-лося цікавым, узрушыла, здзі-віла, скаланула душу, — заната-ваць туды. Заглянеш у гэтыя бланкеты сёння (а іх жа дзе-сяткі!) і здзівіся — столькі тут каштоўнага матэрыялу для працы: накідаў, малюнкаў, дэ-талей народнага адзення, спла-лучэнняў колераў, якія зроблены падчас студэнцкай практы-кі ў старажытным Нясвіжы, Міры, Гальшанях, вандроўках з навукоўцамі — этнографамі і мастацтвазнаўцамі па Белару-сі... У. Савіч часта карыстаец-ца гэтымі своеасаблівымі пад-ручнікамі.

— У час паездкаў па рэспубліцы ў нас было многа сустрэч і гутарак з вясцоўцамі. Гэтак яны могуць спяваць! — усхвалявана раскавае мастак. — Я шчыра ўлюбыўся ў нашу песню. Усё марыў набыць жалейку ці дудку... Але ж, му-сіць, каб зайграць, талант па-трэбны не малы, гэтаксама, як і для таго, каб на кроснах выткаць дываны, што вока ра-дуюць. Таленавітыя і шчодрыя ў сваёй дабраце вясковыя ка-беты. Вось і маці мая — гэта-кі пашукаць. Да ўсякай ра-боты здатная: і ў хаце, і ў полі, ды і ў мужчынскай якой спра-ве добра паможа. А на гулянні заўсёды ўкраса кампаніі!

Вобраз жанчыны — сястры, каханай, маці — адзін з галоў-ных у творчасці Уладзіміра Савіча, нярэдка перарастае ў вобраз Бацькаўшчыны, Радзі-мы. Як, напрыклад, у серыі ка-ляровых літаграфій «Беларускія мадонны», афортах «Маці-Бацькаўшчына».

Прыгадваецца адна з апош-ніх работ У. Савіча, якая дэ-манстравалася на рэспублікан-скай выстаўцы, прысвечанай 100-годдзю з дня нараджэння Янкі Купалы. «Голас Купа-лы» — назваў ён пяць невяліч-кіх акварэлей, выкананых па

Танцам, пластыцы, рытміцы, элементам гімнастыкі, балету і прыёмам аўтарэннігу вучыць дзяцей Ніна Лемяшэўская. Балерына ў маладосці, урач-практык з чатырнаццацігадовым стажам, яна прыйшла да выва-ду, што ад многіх хвароб мож-на пазбавіцца з дапамогай... танцаў.

У час адной з яе лекцый у школе бацькі прапанавалі Н. Лемяшэўскай арганізаваць гур-ток лячэбна-аздараўленчых тан-цаў для дзяцей. Ніна Бранісла-ваўна з энтузіязмам узялася за справу, і праз некаторы час гэты гурток ператварыўся ў танцавальную студыю Гомель-скага Палаца культуры будаў-нікоў, дзе з вялікім поспехам супрацоўнічаюць мастацтва і медыцына. Цяпер гэтая сту-дыя — адзін з самых папуляр-ных дзіцячых калектываў ма-стацкай самадзейнасці горада. З вялікім жаданнем і задаваль-неннем тройчы на тыдзень зай-маюцца тут дзяўчынкі розных узростаў. Многія з іх ужо пры-маюць удзел у канцэртах са-мадзейных артыстаў Палаца культуры: з поспехам паказа-юць сваё майстэрства ў тан-цах і пантаніме.

НА ЗДЫМКАХ: заняткі па гім-настыцы вядзе Ніна ЛЕМЯШЭУ-СКАЯ; выступаюць выхаванкі студыі.

Фота І. ЮДАША.

матывах вершаў песняра. Выдатны ілюстратар, тут мастак далёкі ад ілюстравання ці сваёй інтэрпрэтацыі зместу вершаў. У творы няма Купалы-чалавека, але ёсць агульны дух паэзіі песняра, яго эпоха. Кожная кампазіцыя, як напаята струна памяці, як гімн харакству і велічы свайго народа. Парывам натхнення назваў гэту серыю графічных пазм мастацтвазнаўца Міхась Раманюк.

Менавіта гэты серыя зацвердзіла аўтарытэт маладога графіка, плённасць яго мастакоўскіх пошукаў. Дзве наступныя работы — «Па Палессі» і «Па Міншчыне» ў пэўным сэнсе сталі працягам «Голасу Купалы». З аднаго боку, тут таксама сціпласць сродкаў, ранейшая этнаграфічная дакладнасць (не этнаграфізм!), а з другога — неверагодная лёгкасць, чысціня, вытанчанасць і гармонія вобразаў. Нават назва кожнай акарэлі з серыі «Па Міншчыне» трапна падкрэслівае іх стылістыку: «Пара мёду», «Стракатанне коніка», «Кліч кнігаўкі», «Віхор загуляў», «Святло роднага дома»... Быццам бачыш імгненні, вырваныя з жыцця. Але з гэтых імгненняў складаецца цэлая панарама жыцця. «Твор — гэта твая душа, ён павінен мець адзнаку сваёй

зямлі... Купала — нягаснае святло нашай літаратуры...» — так узнёсла, пранікнёна можа гутарыць са студэнтамі на занятках Уладзімір Савіч. Можна чытаць ім вершы... Але не церпіць аб'якавасці, адсутнасці пазіцыі, пераканання ў чалавека.

— Мне здаецца, што галоўная рыса нашага выкладчыка Уладзіміра Пятровіча — абвостранае пачуццё грамадзянскасці і прыгажосці, — гаворыць студэнтка пятага курса тэатральна-мастацкага інстытута Галіна Хінко, будучы графік. — Для нас вельмі важна і тое, што сам ён з'яўляецца пастаянным удзельнікам мастацкіх выставак, дзе мы можам бачыць кожны раз новага, нечаканага Савіча. Гэта натхняе і нас. Дае прыклад сапраўднай творчасці.

Здаецца, мала што можна дадаць да гэтых слоў. Акрамя таго толькі, што Уладзімір Савіч рэдка бывае задаволены сваімі працамі, і наогул у яго безліч прэтэнзій да сябе. Гэтая надзвычайная патрабавальнасць заўсёды пакідае для мастака перспектыву росту, жаданне паспрабаваць свае магчымасці і сілы.

— Моцная дружба звязвае мяне з літоўскімі мастакамі,

я сачу за поспехамі калег-графікаў з братніх савецкіх рэспублік, з замежных краін. Мастацтва сёння як аголены нерв. Яно чуйна рэагуе на падзеі ў свеце. У сучаснай даволі складанай палітычнай сітуацыі, калі зноў сутыкнуліся сілы вайны і міру, мастацтва павіна адыграць сваю ролю. Яно можа раскажаць, чым скончыцца для людзей і для планеты самая маленькая атамная вайна. Што такое вайна наогул, што яна нясе кожнаму з нас, нашым дзецям — гэтыя і многія іншыя пытанні прымусілі мяне яшчэ раз звярнуцца да асэнсавання падзей мінулай вайны. З вялікай цікакасцю і нейкім своеасаблівым пачуццём трывогі рабіў я ілюстрацыі да рамана І. Чыгрынава «Свае і чужыны». Вось-вось кніга выйдзе. Працюю таксама над серыяй графічных аркушаў «Размова з уласным ценем», — гэта роздум майго пакалення аб парадоксах развіцця цывілізацыі.

Тацяна АНТОНАВА.
НА ЗДЫМКАХ: работы У. САВІЧА: ілюстрацыя да кнігі Ніны Мацяш «Казка пра суседзяў, змяю і мядзведзя». Афар: «Маці-Бацькаўшчына». Акварэль. Серыя «Голас Купалы». Фота С. КРЫЦКАГА.

ЯК ГОЛАС БАЦЬКОЎСКАГА ДОМА

ДА 80-ГОДДЗЯ З ДНЯ НАРАДЖЭННЯ
ЛАРЫСЫ АЛЕКСАНДРОўСКАЙ

Жыццё і творчасць гэтай спявачкі — гісторыя беларускай савецкай культуры, гісторыя станаўлення прафесійнага музычнага тэатра ў Беларусі. Л. Александровская прайшла доўгі шлях ад аматарскага выканання народных песень да вялікай опернай спявачкі.

Пасля рэвалюцыі, пераехаўшы ў Мінск, вызвалены ад беларускага, 15-гадовая дзяўчына з прастай сям'і чыгуначніка паступае на службу ў Чырвоную Армію. Як маючую здольнасці да музыкі, яе залічылі барабаншчыкам у музычную каманду, а пазней у паўпрафесійны тэатр Галоўпалітасветы Заходняга фронту. З задавальненнем выконвае яна без акампанемента ці пад цымбалам беларускія, рускія, украінскія народныя песні перад салдатамі і на вызільных канцэртах. Адрозныя палюбіўся слухачам яе цудоўны па тэмбру голас, пранікнёная, задумлівая манера выканання...

У 1924 годзе адкрываецца першы ў Беларусі музычны тэхнікум, і ў яго па пуцёўцы Чырвонай Арміі на вучобу накіроўваецца Л. Александровская. З 1929 года яна выступае з тымі што арганізаваным ансамблем беларускіх народных інструментаў. Займаецца ў першай Дзяржаўнай студыі оперы і балета ў Мінску. А ў 1933 годзе ў ліку іншых маладых беларускіх артыстаў адкрывае першы тэатральны сезон Беларускага дзяржаўнага тэатра оперы і балета. У той далёкі, памятны вечар яна спявала партыю Кармен...

Нямала тэатральных сезонаў было потым у творчым жыцці артысткі. Былі і грозныя ваенныя гады, калі яна выступала з канцэртнамі для франтавоў і партызан, на абаронных заводах, а іншы раз канцэртнай пляцоўкай становілася проста браня танка. Прыходзіць на памяць невялікі верш Анатоля Вялюгіна «Перапелачка», прысвечаны Л. Александровскай, дзе раскажваецца, як савецкі лётчык, вяртаючыся з баявога задання, чуе ў эфіры мелодыю беларускай народнай песні ў выкананні спявачкі:

...І раптам, як голас
бацькоўскага дома,
як подых жытнёвых
аршанскіх палёў,
запоўніў паўсвету стогн
песні знаёмай,
далёкай тугою хвалюючы
кроў...

У гады вайны імя Л. Александровскай ведалі па ўсёй краіне і ласкава называлі яе «беларускім салаўём».

Пашыраўся рэпертуар Александровскай і як опернай спявачкі. Яна выконвае галоўныя партыі ў операх Барадзіна, Чайкоўскага, Даргамыжскага. Вялікай удачай Ларысы Пампееўны, як спявачкі і таленавітай драматычнай актрысы, стала роля Аксіні ў оперы «Ціхі Дон».

Асаблівае непаўторнае голасу дазвалялі спявачцы мець у сваім рэпертуары назіва розныя партыі. Яна валодала голасам надзвычай шырокага дыяпазону, якому былі падудадны ў роўнай ступені ўсе рэгістры. Аматары беларускай музыкі адразу пазнаюць голас Л. Александровскай па яго сакавітаму, грудному тэмбру ў нізкім рэгістры і «серабру» высокіх, звінчых каларатур.

Важным этапам у станаўленні беларускага прафесійнага музычнага тэатра было з'яўленне беларускіх нацыянальных опер, у якіх вядомай артыстка выступала не толькі як выканаўца галоўных партый, але была і рэжысёрам-пастаноўшчыкам многіх. У іх ліку оперы «Алеся» Я. Цікоцкага, «Надзея Дурава» А. Багатырова, «Яснае світанне» А. Туранкова.

Выдатная артыстка ніколі не замыкалася толькі ў рамках мастацтва, творчасці. Як член прэзідыума Беларускага Камітэта абароны міру яна актыўна ўдзельнічала ў Сусветных кангрэсах барацьбітоў за мір; была дэпутатам Вярхоўнага Савета СССР і БССР некалькіх скліканняў, старшыней Беларускага тэатральнага таварыства.

Заўсёды Ларыса Александровская знаходзілася сярод людзей, здзіўляючы нестарэючай абаяльнасцю, аптымізмам і энергіяй.

Н. КУЗНЯЦОВА.

З КНІЖНАЙ ПАЛІЦЫ

НА ШАЛЯХ ЖЫЦЦЯ ЧАЛАВЕЧЫ ЛЁС

У пачатку года вядомай беларускай паэтэсе Эдзі Агняцвет быў уручаны сярэбраны медаль Савецкага фонду міру. Усёй сваёй творчасцю яна сцвярджае дабро і справядлівасць, змагаецца за шчасце і мір на зямлі. Большасць сваіх твораў Эдзі Агняцвет прысвяціла дзецям, сябрае з героямі сваіх кніжак, жыве іх клопатамі, у курсе іх спраў.

Новы лірычны зборнік «Спадзяванне калыханак», які выйшаў нядаўна ў выдавецтве «Мастацкая літаратура», аб сэнсе чалавечага жыцця. У ім трывога за лёс нашай зямлі, над якой нависла ядзерная пагроза, у ім спадзяванне на тое, што дарослыя разумныя людзі абаронаць дзяцей ад небяспекі, не дазваляць цёмным сілам азмрочыць іх маленства.

У вершы «Дзеля жыцця» пісьменніца замест эпіграфа прыводзіць дэмаграфічную даведку: кожную хвіліну на зямлі нараджаюцца сто семдзесят два чалавекі. Яны нараджаюцца, нягледзячы на «часны трывожны», ім патрэбна паветра лясное, мятае, звонкія зімы, росныя леты, неба зорнае, чыстыя світанні.

Войны знішчаюць цэлыя народы, войны калечаць жыцці асобных людзей. І зару-

чын не дачакалася юная гераіня верша «Няечка», але ўсё сваё адзінокае жыццё, цяпло жывой душы сваёй аддала яна чужым дзецям. Што найбольш трывожнае сёння жанчын розных краін, пра што яны вядуць гаворку, сабраўшыся разам? Пра лёс, будучыню сваіх дзяцей. Паэтэсе даводзіцца сустракацца з замежнымі гасцямі, якія наведваюць Беларусь. Мабыць адна такая сустрэча была штуршком для напісання верша «У таварыстве дружбы». І беларусак, і амерыканак хвалюе адно: як зберагчы мір! Эдзі Агняцвет піша:

...хай скажучь панам у
Амерыцы —
Тым, хто не бачыць
сіроцых слёз,
Хто прагне шалёнага
ўзбраення —
На шлях жыцця чалавечы
лёс,
Лёс калыханак усіх
пакаленняў.

Радзіма і маці. Яны непадзельныя для паэтэсы, і да іх абедзвюх яна зведвае аднолькавыя любоў, удзячнасць, пяшчоту. Яны робяць чалавека шчаслівым, духоўна

багатым, упэўненым у сабе. Не адзін верш прысвяціла Эдзі Агняцвет Бацькаўшчыне, роднай Беларусі, але, здаецца ёй, яшчэ не знайшла яна патрэбных слоў аб харакце зямлі сваёй крынічнай, яшчэ не да канца выказала ёй сваю любоў.

Як кожны паэт, як кожны чалавек, не можа не думаць аб будучыні і Эдзі Агняцвет. «Які ты будзеш, дваццаць першы век?» У назве гэтага верша нясцерпная трывога за лёс чалавецтва, за тое, ці будзе яно існаваць наогул.

Няхай табе, наступнаму,
ў жыцці
Не мець выпрабаванняў
лютых!
Нам давялося
да цябе ісці
ў змаганні,
ў шчасці
і ў пакутах.

Мы бачылі разбураныя гарады, спаленыя вёскі, мы страчвалі блізкіх. Хай усё гэта застаецца ў мінулым, жадае паэтэса, а наступны век няхай будзе ясным, як свет вясны.

Д. ЧАРКАСАВА.

ЮНЫМ—АБ ТЭАТРА

Частыя госці дзяцей Слонімшчыны — работнікі тэатральнага мастацтва. Нядаўна будынак раённага Дома культуры зноў быў аддадзены ў распараджэнне школьнікаў.

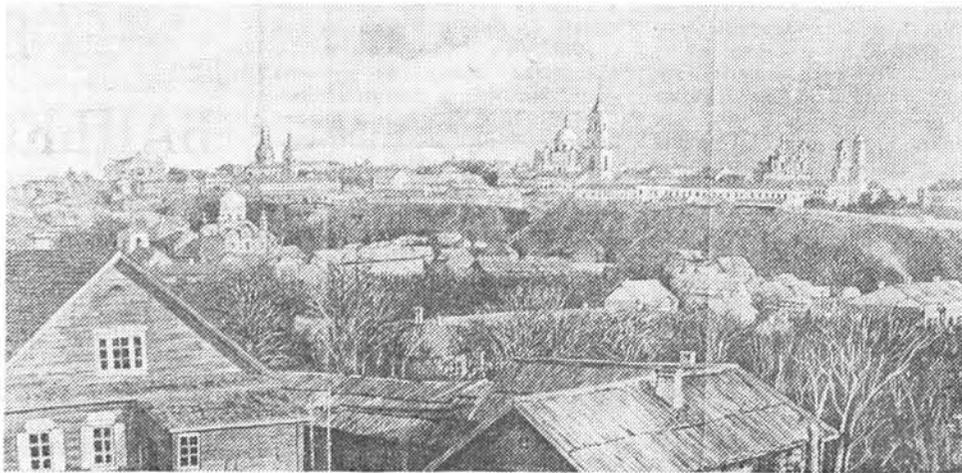
У першы дзень глядзельную залу запоўнілі старшакласнікі горада. З расказам аб гісторыі тэатра выступіла загадчыца літаратурнай часткі Гродзенскага абласнога драматычнага тэатра С. Кармазіна. Затым вучні паглядзелі спектакль па п'есе Н. Думбадзе «Я, бабуля, Іліко і Іларыён». На наступны дзень у Доме культуры пабывалі дзеці са школ раёна.

У многіх дзіцячых калектывах выступіў загадчык кафедры рэжысуры і акцёрскага майстэрства Мінскага інстытута культуры Ю. Сохар, рэжысёр Слонімскага народнага драматычнага тэатра М. Варвашвіч.

Адбылася творчая сустрэча артыстаў народнага тэатра з моладдзю горада. Былі паказаны ўрыўкі са спектакляў, а таксама праведзена адкрытая рэпетыцыя спектакля «Улада цемры» па п'есе Л. Талстога.

Д. ЗІНГЕР.

ГІСТАРЫЧНЫЯ ПОМНІКІ МАГІЛЁВА

Багаты Магілёў на помнікі гісторыі і культуры. Прайдзіся нетаропкай хадой па вуліцах Савецкай, Першамайскай, завулачках мепадалёку ад Дняпра і адчуеш подых даўнейшых часоў: тут збучвалі зрубы стогадовых хацін з невялікімі акенцамі, карункавай аздобай ліштваў, цікавымі франтонамі, каванымі клямкамі на брамах. Пабачыце вы і мураванае скляпенне з адмысловымі кратамі, арыгінальныя ма-

лонкі лепкі, цікавую муроўку. І кожны будынак хавае свае таямніцы. Пералік выдатных помнікаў Магілёва зойме шмат месца. Тут варта прыгадаць Магілёўскую мікалаеўскую царкву, помнік архітэктуры ў стылі барока. Пабудаваная яна ў 1669—1672 гадах воддаль ад Магілёва, у пойме Дняпра сярод багатай прыроды. Зараз вядзецца рэстаўрацыя царквы. У бліжэйшы час у ёй размесціцца экспазіцыя краязнаўчага музея.

Выклікае цікавасць Магілёўская ратуша, пабудаваная ў 1679—1681 гадах на гандлёвай плошчы мясцовымі дойлідзямі Феськам, Ігнатам, Недасекам, Васькам, Андрэем. Складзены праект яе адбудовы, які прадугледжвае захаванне прапорцый ліній, унутраных упрыгажэнняў згодна першапачатковай задуме. На жаль, некаторыя помнікі былі значна пашкоджаны ў час Вялікай Айчыннай вайны! Да

іх адносіцца і Магілёўская спаўсаўская царква [збудова 1740—1760 гадоў].

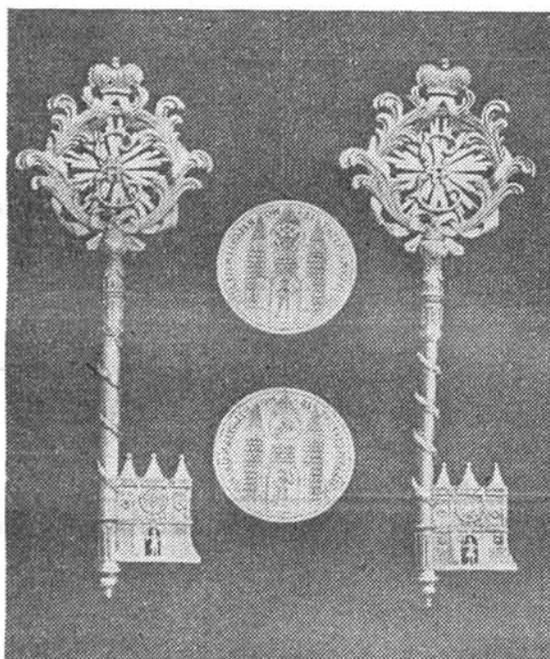
Невядомы мастак пакінуў графічныя малюнкi Магілёва ў другой палове XVIII стагоддзя. На некаторых з іх ёсць відарыс і той царквы. Да нашых дзён нямаюла захавалася ключоў ад горада і гарадской брамы. Цікавымі былі гербы Магілёва.

Шмат змен адбылося ў Магілёве з тых далёкіх часоў. З'явіліся новыя кварталы, вуліцы, пасёлкі. Але не забыты мясціны, дзе ўсё дыхае гісторыяй. Складзены генеральны план рэканструкцыі і рэстаўрацыі старога горада: будуць адноўлены цэлыя вуліцы і кварталы. На былой гандлёвай плошчы зноў адкрыюцца крамы, сама-тужныя майстэрні грабароў, кавалёў, шаўцоў. Але не з-за таго, што ў іх ёсць нейкая эканамічная неабходнасць, а таму што наша гісторыя — бяспечная спадчына, якую мы не павінны забываць.

Вячаслаў ДУБІНКА.

НА ЗДЫМКАХ: «Панарама Магілёва». Графічны малюнак 1861 года; колішняя Вялікая Магілёўская ратуша; залаты і сярэбраны ключы, падараныя Магілёву ў 1780 годзе імператрыцаю Кацярынай II, і дзве пячаткі Магілёўскай ратушы [1661 і 1763 гады].

Фота аўтара.

СПОРТ

НА ШЛЯХУ ДА АЛІМПІЯДЫ

МІЖНАРОДНЫЯ спаборніцтвы па лёгкаатлетычнаму кросу прайшлі ў Італіі. Іх пераможцамі ў агульнакамандным заліку сталі спартсмены Савецкага Саюза.

Першым на фінішы 11-кіламетровай дыстанцыі быў мінчанін В. Чумакоў. Яго таварыш па камандзе В. Абрамаў (Маскоўская вобласць) стаў бронзавым прызёрам.

НА ўСЕСАЮЗНЫМ першынстве таварыства «Дынама» па скачках у вадз дзве вышэйшыя ўзнагароды заваявалі беларускія спартсмены Вольга Хінка і Аляксандр Партноў.

У ЛЬВОВЕ прайшлі спаборніцтвы мацнейшых стралкоў краіны. Залаты медаль у практыкаванні «бягучы дзік» дастаўся рэкардсмену свету мінчаніну Мікалаю Дзедэву — 388 ачкоў.

ПЕРАМОГАН веласіпедыстаў першай і другой савецкіх зборных завяршыліся на Кубе міжнародныя спаборніцтвы на прыз «Ла Фарола».

У індывідуальным заліку мінчанін Юрый Перуноўскі з першай каманды СССР заняў трэцяе месца.

ЗАВЯРШЫЛАСЯ першынство Савецкага Саюза па валеболу сярод жаночых каманд. Мінскі «Камунальнік» заняў чацвёрты радок у турнірнай табліцы. Гэта самы вялікі поспех нашых валебалістак за ўсю гісторыю чэмпіянатаў.

Дзевяць заслужаных майстроў спорту, пяцьдзесят майстроў спорту міжнароднага класа, больш ста майстроў трэнеру СССР сабраліся ў Мінск на чарговы чэмпіянат СССР па класічнай барцьбе. Такого моцнага саставу ўдзельнікаў яшчэ ніколі не было за ўсю гісторыю першынстваў.

— Справа ў тым, — казалі на прэс-канферэнцыі начальнік упраўлення спартыўных адзінаборстваў Спорткамітэта СССР М. Пархоменка і старшы трэнер зборнай каманды краіны Г. Сапуноў, — што прайшоўшае першынство ў Мінску адкрыла заключны этап чатырохгадовага алімпійскага цыкла, на якім і будзе вызначана каманда для ўдзелу ў гульнях XXIII Алімпіяды.

А каму не хочацца стаць алімпійцам! Праўда, зборная каманда Беларусі, якая была ўкамплектавана ў асноўным маладымі малавпытнымі спартсменамі, здавалася б, на многіх не магла разлічваць. Скажам, «планавуся» медаль для чэмпіёна свету віцэчэмпіёна Ігара Каныгіна. На іншых жа беларускіх атлетаў у такой моцнай кампаніі надзеі былі невялікія.

І ўсё ж... Менавіта асілкі нашай рэспублікі сталі прэтэндэнтамі на прызавыя месцы амаль ва ўсіх вагавых катэгорыях.

Свой «запланаваны» залаты медаль атрымаў Ігар Каныгін, які выйграў усе паяднікі. Сюрпрызам палічылі спецыялісты ўдалае выступленне беларускіх асілкаў Міхаіла Пракудзіна і Івана Чачко ў вагавых катэгорыі да 68 кілаграмаў, якія занялі першае і другое месцы адпаведна. Яшчэ адзін залаты медаль прынес камандзе нашай рэспублікі Аганес Аруцюнян. «Серабро» атрымалі іх таварышы па камандзе Іван Чарныш і Аляксандр Казоўскі. Трэція месцы дасталіся маладым перспектыўным барцам Сяргею Чучалаву і Камандару Маджыдаву.

Гэты поспех дазволіў беларускім спартсменам заняць другое месца ў агульнакамандным заліку (першае ў зборнай РСФСР). Такого вялікага поспеху наша каманда не дамагалася вельмі даўно

Пасля чэмпіянату Савецкага Саюза па класічнай барцьбе ў Мінску вызначаны кандыдаты ў зборную краіны. У бліжэйшыя месяцы яны прымуць удзел у чатырох міжнародных турнірах, а ў канцы красавіка мацнейшым будзе дадзена права выступіць на першынстве Еўропы.

Да летніх Алімпійскіх гульняў яшчэ ёсць час. І дзверы, як кажучы, не зачынены ні для кога. Цэлая група перспектыўных барцоў, якія не сталі прызёрамі першынства СССР, узяты на замітку трэнерамі. Сярод іх і Аляксандр Федарэнка з Гродна.

НА ЗДЫМКУ: паядынак вядучы заслужаны майстар спорту Ігар КАНЫГІН [справа] і Алег ЯЖОЎ.

53-Я ЧЕМПІОНАТ С С С Р ПО КЛАСІЧЕСКАЯ БОРЬБЕ			
КОВЕР Я	ВЕС 90 КГ.	ПАРА 53	
БУКІН		ЛІННАС	
КОВЕР В	ВЕС 90 КГ.	ПАРА 49	
ЕЖОВ		КАНЫГІН	
КОВЕР С	ВЕС 90 КГ.	ПАРА 31	
ПУПЯЕВ		ЖВІКІ	

МАГУТНЫ І НЕПАЎТОРНЫ ТАЛЕНТ

Грамадскасць рэспублікі шырока і ўрачыста адзначыла 70-год з дня нараджэння народнага паэта БССР, лаўрэата Дзяржаўных прэмій СССР і БССР Аркадзя Куляшова. Да юбілею былі прымеркаваны выстаўкі яго твораў у бібліятэках, сустрэчы літаратараў, якія добра ведалі Аркадзя Аляксандравіча, з чытачамі, лекцыі і паэтычныя чытанні.

7 лютага ў памяшканні Беларускага дзяржаўнага акадэмічнага тэатра імя Янкі Купалы адбыўся ўрачысты вечар. Са словам аб творчасці Куляшова выступіў народны паэт Беларусі Пімен Панчанка; аб наватарскім характары і грамадзянскім гучанні яго радка, які ўславіў веліч савецкага чалавека, гаварылі пісьменнікі, госці з брацкіх рэспублік, прадстаўнікі грамадскасці.

У гэтыя дні ў сяле Саматэвічы на Магілёўшчыне адкрыўся літаратурны музей народнага паэта Беларусі Аркадзя Куляшова. Тут, у прыгожым кутку над ціхай рэчкай Бясядзю, чэрпаў ён натхненне для сваіх першых твораў.

Паэт, перакладчык, драматург Аркадзь Куляшоў пакінуў вялікую літаратурную спадчыну.

У музеі сабраны творы розных гадоў, рукапісы, частка яго асабістай бібліятэкі. Тут жа — бюст і скульптурная фігура паэта, выкананыя народным мастаком БССР З. Азгурам. Усяго сабрана звыш пяцісот экспанатаў.

На адкрыцці музея А. Куляшова, пакланіцца яго таленту прыйшлі аднавяскоўцы, прыехалі родныя і блізкія, беларускія пісьменнікі, работнікі культуры. У саўгасным Доме культуры прайшоў вялікі літаратурны вечар які мясцовыя самадзейныя калектывы надрыхталі па творах Аркадзя Куляшова.

РАДЫЁ

Радыёстанцыя «Савецкая Беларусь» штодня вядзе перадачы з Мінска.

Яе першую праграму можна слухаць з 18 гадзін да 18 гадзін 30 мінут паводле грывіцкага часу на кароткіх хвалях у дыяпазоне 41, 49 і 50 метраў.

Другая праграма перадаецца на кароткіх хвалях у дыяпазоне 40, 48 і 49 метраў з 21 гадзіны 30 мінут да 22 гадзін паводле грывіцкага часу.

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК-ГСП.
ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44.
ТЭЛЕФОНЫ: 33-01-97,
33-02-80, 33-03-15, 33-16-56,
33-07-82.

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга друкарня выдавецтва ЦК КП Беларусі. Зак. 269